

Список використаної літератури

1. Іванова, Н. М. (2019). Інноваційні підходи до викладання хімії в старшій школі: досвід впровадження. *Педагогічна освіта в Україні, 1*(15), 45–53.
2. Коваль, Л. В. (2021). Використання інтерактивних технологій у процесі вивчення металічних елементів в середній школі. *Науковий вісник педагогічної освіти, 2*(28), 112–120.
3. Міністерство освіти і науки України. (2017). Навчальна програма з хімії для старшої школи. Київ: Автор.
4. Група авторів. (2018). Інтерактивні методи в навчанні хімії: практичний підручник. Київ: Видавництво "Освіта".
5. Шевченко, О. П., & Петренко, В. М. (2020). Особливості застосування інтерактивних технологій у викладанні хімії в українських школах. *Науковий огляд, 4*(15), 78–85.

ДУАЛЬНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ ЯК ПРИКЛАД ВЗАЄМОДІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РИНКУ ПРАЦІ

Ярошенко О. Г.

Інститут вищої освіти НАПН України

Для вітчизняних закладів вищої освіти актуальним є взаємозв'язок вищої освіти та ринку праці задля якісної практичної підготовки студентів, уникнення перевиробництва випускників з незатребуваними спеціальностями, орієнтації вищої освіти на підготовку фахівців за спеціальностями, котрі конче необхідні для швидкого відновлення економіки, що постраждала від російського вторгнення.

Зарубіжний досвід засвідчує, що для ефективної взаємодії вищої освіти та ринку праці слід звернути увагу на організацію освітнього процесу за дуальною формою здобуття вищої освіти. Освітні результати такої підготовки позитивно позначаються на економічному розвитку держави, соціальному добробуті громадян і, щонайперше, забезпечують якісну практичну підготовку випускників за обраною спеціальністю. Як слушно наголошує німецький дослідник та експерт з питань дуальної освіти У. Мілл, «дуальні форми навчання вже підтвердили свою ефективність. Вони не тільки сприяють модернізації змісту освіти, підвищенню рівня конкурентоздатності молоді на ринку праці та шансів на знаходження першого робочого місця, але й дають можливість підприємствам готувати для себе кваліфіковані кадри, полегшуючи пошук (молодих) талановитих спеціалістів. Університет, у свою чергу, підвищує якість надаваних ним освітніх послуг та свої рейтинг» [1, 62].

У Положенні про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти зазначено, що «дуальна форма здобуття фахової передвищої та вищої освіти – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання в закладах освіти та в інших суб'єктів освітньої діяльності (далі - заклади освіти) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях (далі - роботодавці) для оволодіння програмними результатами, поглиблення практичних умінь і навичок та набуття певної кваліфікації. У вищій освіті дуальна форма є одним зі способів здобуття освіти здобувачами денної форми здобуття освіти» 2]. Тобто, ефект дуального навчання має тривекторне спрямування, адже його результативність стосується модернізації освітньої діяльності

закладу вищої освіти, нарощування кадрового забезпечення підприємств, забезпечення якості фахової підготовки студентів.

В умовах здобуття вищої освіти у дуальній формі втрачає актуальність така вимога роботодавців під час зарахування фахівця на роботу, як наявність досвіду роботи за фахом, оскільки робоче місце займуть випускники з належним рівнем практичної підготовки.

Здобуття вищої освіти у дуальній формі відбувається у якісно новому освітньому середовищі. Щоб формування програмних компетентностей як результатів навчання відбувалось у ньому успішно, заклад обирає модель дуальної форми здобуття вищої освіти та модель розподілу часу навчання в університетських аудиторіях та на виробництві [3].

У випадку здобуття вищої освіти у дуальній формі взаємодіють три суб'єкти – здобувач вищої освіти, заклад вищої освіти, що надає освітні послуги, і залучений до підготовки фахівців роботодавець (підприємство, організація, установа). Кожен із суб'єктів має певне коло обов'язків і повноважень, виконує функції, що узгоджуються між собою і підпорядковані спільній меті дуального навчання, яку становлять: «реалізація студентоцентрованого підходу через орієнтацію на задоволення очікувань здобувачів освіти щодо успішної роботи за фахом, формування в них сучасних знань практичного характеру, умінь і навичок професійної діяльності та командної роботи на реальних робочих місцях і у виробничому середовищі, підвищення готовності, полегшення та пришвидшення переходу випускників зі сфери освіти до трудової сфери, а також підвищення загалом їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. Особливої актуальності застосування дуальної форми здобуття освіти набуває в аспекті вирішення завдань швидкого повоєнного відновлення економіки України, задоволення попиту на висококваліфіковані кадри із затребуваними навичками, а також перспектив інтеграції України в ЄС» [4].

Проведене дослідження дозволило нам окреслити основні функції кожного суб'єкта дуального навчання [3].

Щоб реалізувати освітню програму за дуальною формою навчання, заклад освіти розробляє:

«окремих навчальний план, що охоплює весь період реалізації освітньої/освітньо-професійної програми і має відповідати вимогам щодо забезпечення тривалості практичного навчання, передбаченим для дуальної форми здобуття освіти;

графік освітнього процесу, що передбачає чергування періодів навчання в закладі освіти і на робочому місці;

відповідне методичне забезпечення освітніх компонентів» [2].

Заклад вищої освіти також розподіляє кредити ЄКТС між академічним навчанням та навчанням на виробництві, коригує навчальне навантаження в межах компонентів освітньої програми і несе відповідальність за організацію та якість дуальної освіти.

На роботодавців покладається обов'язок забезпечення практичної складової освітнього процесу сучасною матеріально-технічною базою, а здобувачів освіти – робочим місцем і відповідною фінансовою винагородою за їхню працю. Фахівці підприємства беруть участь у підготовці освітніх програм, оцінюванні результатів підготовки студентів за дуальною формою навчання, наставники опікуються виробничою діяльністю здобувачів вищої освіти.

Здобувач вищої освіти за власним бажанням обирає дуальну форму навчання, складає індивідуальний план підготовки і виконує його, співпрацює з наставником, як член трудового колективу виконує посадові обов'язки і дотримується корпоративної етики.

Суб'єкти навчання у дуальній формі укладають тристоронній договір— «інструмент чіткої регламентації прав та обов'язків закладу освіти, компанії та

здобувача(-ки). Предметом тристороннього договору є взаємні права та зобов'язання закладу освіти, підприємства та здобувача освіти, що виникають у процесі досягнення запланованих результатів навчання, частина яких формується під час виконання здобувачем освіти трудових обов'язків, тісно з ними пов'язана і обумовлена ними» [5, 59].

Таким чином, завдяки дуальній формі здобуття вищої освіти роботодавці тісно співпрацюють із закладом вищої освіти, долучаються до підготовки затребуваних у їхній практиці фахівців з вищою освітою. впливають на підвищення якості підготовки фахівців , що відповідає сучасним вимогам ринку праці й безпосередньо потребам роботодавців.

Список використаної літератури

1. Мілл У. Дуальне навчання: досвід Німеччини. Маркетинг в Україні. 2016. №6. С. 53–62. URL:<https://www.academia.edu/41953902>.
2. Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 13.04.2023 №426. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0929-23#Text>.
3. Ярошенко Ольга. Теоретичні основи підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти/ Теоретичні основи та провідний зарубіжний досвід взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України: препринт (аналітичні матеріали) / Ю. Скиба, О. Жабенко, В. Ковтунець, О. Отич, Л. Червона, Г. Чорнойван, О. Ярошенко ; за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. С. 78 – 102. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/Vzayemodiya-VO-ta-rynku-pratsi_IVO-2023-142p.pdf .
4. Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти зареєстровано в міністерстві юстиції України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/polozhennya-pro-dualnu-formu-zdobuttya-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti-zareyestrovano-v-minyusti>
5. Онтологія дуальної освіти: досвід Німеччини та України / В. Бугайчук та ін. Київ: ТОВ «Вістка», 2022. 240 с.